

Datum: 2016-12-16
Dokumenttyp: Yttrande
Diarienummer: 2016/0214
Er referens: A2016/01883/I
Handläggare: Pedro Landfors

Arbetsmarknadsdepartement
103 33 Stockholm

Remissvar på Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD ser överlag positivt på promemorians förslag, men anser att innan förslaget genomförs måste ytterligare analyser göras av konsekvenser för nyanlända personer med funktionsnedsättning.

Myndighetens synpunkter

MFD ser överlag positivt på promemorians förslag som innebär att regelverket för etableringsuppdraget i större utsträckning ska harmonisera med regelverket för de generella arbetsmarknadspolitiska insatserna. Förslaget innebär att personer med funktionsnedsättning inom etableringsuppdraget i större utsträckning kommer kunna ta del av de riktade arbetsmarknadspolitiska insatser som finns för gruppen personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga.

I konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning formuleras i artikel 27 rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra. Delaktighet på arbetsmarknaden är en central förutsättning för goda levnadsvillkor. Bättre ekonomiska förutsättningar kan även bidra till bättre hälsa och delaktighet i samhällslivet.

MFD konstaterar dock att det är problematiskt att efterlikna det arbetsmarknadspolitiska regelverk som i dagsläget inte fungerar optimalt för personer med funktionsnedsättning, och då speciellt för utrikesfödda personer. MFD anser därför att ytterligare analyser måste göras för att utreda förslagets konsekvenser för

nyanlända personer med funktionsnedsättning. En sådan analys innefattar även den diskussion som förs i promemorian om att ersätta termen prestationsförmåga med nedsatt arbetsförmåga inom etableringsuppdraget. Termen har bland annat fått kritik från FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning¹ och av Funka-utredningen.² Kritiken består bland annat i att termen sätter fokus på individens förmågor snarare än de hinder på arbetsmarknaden som försvårar för individens delaktighet.

En viktig del i etableringsprocessen är att individerna snabbt ska kunna komma ut på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens kodning har till avsikt att ge personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga möjlighet att ta del av särskilda insatser och program, för att bland annat kunna ta sig in på arbetsmarknaden. I dag tar det i snitt 350 dagar för personer inom gruppen utrikesfödda med funktionsnedsättning att få en kod, det vill säga från att de blivit inskrivna till att de får en dokumenterad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Handläggningstiden har dessutom ökat med 19 dagar de senaste fem åren. Att jämföra med inrikes födda personer med funktionsnedsättning, där det tar 157 dagar att få en kod och där en minskning av handläggningstiden har skett med 55 dagar.³ Den utveckling som går att se kan enligt MFD inte anses som gynnsam för en snabb och effektiv etablering och behöver därför utredas ytterligare.

Det är vidare oklart hur väl lönestöden fungerar för personer med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga.⁴ Exempelvis är det oklart i vilken mån lönestödet möjliggör för dessa personer att ta sig vidare till en osubventionerad anställning. Det har skett en omfördelning mellan stödformerna, där lönebidrag har minskat kraftigt samtidigt som trygghetsanställning har ökat.⁵ Något som pekar mot att fler än tidigare befinner sig längre från en osubventionerad anställning och den reguljära arbetsmarknaden. Då stödets utformning i relation till målbilden om en osubventionerad anställning är problematiska för personer med funktionsnedsättning, är det mycket sannolikt att utfallet blir liknande även för nyanlända personer med funktionsnedsättning.

Förutom de potentiella inläsningseffekter som finns i systemet är det också oklart om kodningen fångar upp dem som verkligen är i behov av insatserna, då flera studier pekar mot att kodningen sker i relation till arbetsmarknadens struktur och att det

¹ Committee on the Rights of Persons with Disabilities (2014) Concluding observations on the initial report of Sweden CRPD/c/SWE/co/1

² Sänkta trösklar högt i tak – Arbete, utveckling och trygghet (2012).

³ Arbetsförmedlingen (2016) Arbetsförmedlingens återrapportering 2016. En strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken 2011-2016.

⁴ Myndigheten för delaktighet (2016) Utvärdering och analys av funktionshinderspolicen 2011-2016

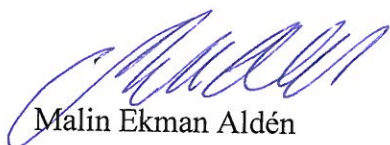
⁵ Arbetsförmedlingen (2016) Arbetsförmedlingens återrapportering 2016. En strategi för genomförandet av funktionshinderspolicen 2011-2016.

finns en risk för godtycklighet i kodningen.⁶ Tidigare har det exempelvis framkommit att den socialmedicinska koden, som inte kräver läkarutlåtande, tillsammans med koderna för psykiskt funktionshinder och generella inlärningssvårigheter är de koder som ökat mest i omfattning, delvis utifrån att koderna är förhållandevis öppna för tolkning.⁷ Socialstyrelsen skattade redan i januari 2015 att cirka 20–30 procent av de asylsökande och nyanlända personerna förväntas lida av psykisk ohälsa.⁸ En skattning som gjordes innan hösten 2015 när ett relativt stort antal flyktingar kom till Sverige. Till detta kommer även andra grupper av personer med funktionsnedsättning där det i dagsläget saknas statistik och kartläggning, exempelvis kring hörselskada, utvecklingsstörning, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, rörelsenedsättning m.fl. Träffsäkerheten och effektiviteten i systemet är centrala för en framgångsrik etablering och integration av nyanlända personer. MFD anser därför sammanfattningsvis att konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning i etableringsprocessen ytterligare behöver analyseras innan beslut om förslagets genomförande kan fattas.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har vikarierande generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Nina Lindqvist och utredare Pedro Landfors (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

Malin Ekman Aldén

Pedro Landfors

⁶ 2.Svenskt näringsliv (2010) Handikappolitiken – En björntjänst i all välmening, Svenskt näringsliv (2011) Det livslånga utanförskapet – Långvarig arbetslöshet, funktionsnedsättningar och förtidspensioner bland unga, IFAU (2014) Vilka arbetssökande kodalas som funktionshindrade av Arbetsförmedlingen?.

⁷ Arbetsmarknad och arbetsliv, årg 19, nr 1 (2013) En möjliggörande arbetsmarknadspolitik? Arbetsförmedlingens utredning och klassificering av klienters arbetsförmåga, anställbarhet och funktionshinder.

⁸ Socialstyrelsen (2015) Psykisk ohälsa hos asylsökande och nyanlända migranter – Ett kunskapsunderlag för primärvården.